

Hapishane ve Editörlük Arasında Muhalif Şair Metin Cengiz

OTTAVIO ROSSANI

İtalyancadan çeviren: ALİ TİRALİ

Dün Como Şiir Evinin konuğu Türk şair Metin Cengiz Pordenonelegge Festivali (yarın 22 Eylül'de 11'de Laura Garavaglia'nın sunumuyla gerçekleşecek) için gerçekleştirdiği İtalya ziyareti dâhilinde, Como'da bir ön-söyleşi yaptı. Festivaldeki söyleşiyi daha önce bu blogda ilan etmiştim. 66 Yaşındaki şair yaşadığı İstanbul'da sadece dizeler, şiir ve felsefe üzerine denemeler ve ülkesinin gündemini ve tarihini küreselleşme bağlamında incelediği yazılar yazmıyor, ayrıca editörlük de yapıyor.

Como Pinacoteca'sındaki buluşmadan sonra Metin

Cengiz'le ve diğer arkadaşlarla akşam yemeği yeme fırsatı buldum. Cengiz - kendisini Türkçe'den çeviren Nicola Verderame'nin de yardımıyla- sadece son yıllarda ülkedeki otoriterleşmeye karşı direnişlerini değil, ama kendisine isnat edilen asılsız suçlar yüzünden hapishanelerde geçirdiği dönemleri de anlattı. Tüm bunların temel sebebi onun kendisini hep ifade etmiş olmasıydı; bütün hayatı boyunca insani, siyasi ve edebi duruşunu samimiyet ve cesaretle çeşitli iletişim araçlarında dile getirmesiydi.

2017'de LietioColle yayınlarından çıkan "Il Colore dell'Oscurità" kitabındaki (Laura Garavaglia'nın İngilizce'den çevirisi ve Nicole Verderame'nin gözden geçirmesiyle) şiirlerinden bir kısmını okuduğu halkla buluşmada Metin Cengiz topluluğu insani ve edebi deneyiminin kayıtlarıyla etkilemeyi başardı. Türk şiir geleneğinden bahsetti; şair kendini bununla sınırlamıyor, fakat onda kendi kültür ve yetişmesinin özünü buluyor. Cengiz'in arayışı modernite ve çalışmasının da asıl hedefi gelenek çizgisini yenilemek. Şiiri ise gerçekçi bir şiir fakat duyguların parlamışının çerçevesinde yaşadıklarının ağırlığına rağmen düşler ve umutlar ve ülkesinin politik ve kültürel değişim sürecinde hep muhalif kaldığı için özgürlüğünün elinden alınmasının acısı var.

Cengiz'in şiirsel arayışı çelişkiler içinde dünyanın genel görünümündeki bu birbirine karışan ve birbirini tamamlayan farklı telkinleri yansıtıyor, burada insanlık iyiyi cezalandırıp kendini kötünün içinde buluyor, burada savaşlar bütünüyle münferit veya yerel değil, fakat değişik zaman ve şekillerde gezegenin tüm sakinlerini içlerine alıyorlar.

Şairin edebiyat ve moderniteyle ilişki içinde küreselleşme üzerine düşünceleri; teknolojik evrime rağ-

Legend: Metin Cengiz, Ottavio Rossani (şair, denemeci), Laura Garavaglia (şair), bir başka şair, Andrea Tavernati (şair), Nicole Verderame (çevirmen), buluşma sonrası bir İtalyan restoranında.

men geriye gidiş, bir hiçlik ufku, insan deneyiminin temel bileşenleri olarak bir acılar ve -tabii olarak- ölüm perspektifi sunuyor. Bir acılar ve hayal kırıklıkları coğrafyasında yine de iyi bir geleceği halâ umunayı mümkün kılan aşkın çabası üstün geliyor. Cengiz'in şiiri lirik, ama o lirizmin bir kaçış değil, insanların baskıcı ve dışlayıcı gidişata çoğunlukla karşı çıkmaya çalışmalarına rağmen vuku bulan ve hüküm süren şeylere dair bir bilinç olduğunu unutmuyor.

Ona "siz ülkenizi yönetenlerin hoşuna gitmeyecek birçok şey dediniz, başınıza gelebileceklerden korkmuyor musunuz?" diye sordum. Bana cevabı "burada söylediğim şeyleri neredeyse her gün sosyal medyada, yayın organlarında ve kitaplarda yazıyorum" oldu. "Bu benim kaderim ve kaçmıyorum." der gibi.

Ne olacağına karar vermenin imkânsızlığında, halâ kendi sözleriyle bir şekilde, en azından kendisini okuyanların zihninde bir şekilde "cepheyi yarabilen"

bir şair örneği. Şairin "bildiriyorum", "medet ey kelime", "uzun bir yolculuk bu kendimize doğru" veya "Kudurttu yurdumda faşizm denen o kuduz kurdu" gibi dizeler yazması tesadüf değildir.

Ama onun keşfedilecek ve araştırılacak temaları çok daha fazla: arkadaşılığın kutsallığı -ki ölümden sonra da devam ediyor- "Geçmiş yakın İlhami gelecek ırak", zamanın insana karşı amansızlığı; diğer tarafta adaletsizlik ve baskı hâkimken; değişik etnisiteler arasında mantıksız ve izah edilemez iletişimsizlik. Yaraların merhemi ve ümidin ilanı olarak aşk. Ve hal savaşların vahşeti ve trajedisi, halklar ve dinler arasındaki çelişkiler, şefkat, özgürlük ve özgürlüğün yitirilişi. Ve daha birçok şey.

"Sözcüklerin çatısı çatırıyor/Yıkılıyor güven-diğim dağlar/Sanki kuşkudan yapılmış bir oyuğum/Uğulduyor içimdeki rüzgâr" işte eğer Metin Cengiz'in gizli ve sonsuz içsel ruhunu tarif etmem gerekirse onun içinde uğuldayan bu "rüzgar"ı anımsayacağım.